

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Evidenčné číslo: 102003/B/2022/36114651036417028

Hodnotenie investičného prostredia Slovenskej republiky

Assessment of the Slovak investment environment

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
OBCHODNÁ FAKULTA

Hodnotenie investičného prostredia Slovenskej republiky

Assessment of the Slovak investment environment

Bakalárska práca

Študijný program: medzinárodné podnikanie

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: katedra medzinárodného obchodu OF

Vedúci záverečnej práce: Hrinko Ján, Ing.

Bratislava 2022

Alexandra Jonasová

Čestné vyhlásenie
Čestne vyhlasujem, že som záverečnú bakalársku prácu vypracovala
samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum: 06.07.2022

Podpis:.....

Pod'akovanie

Touto cestou sa chcem pod'akovať vedúcemu záverečnej bakalárskej práce, Ing. Jánovi Hrinkovi, za usmernenia, pripomienky, odborné rady a ochotný prístup pri vypracovaní záverečnej práce.

ABSTRAKT

JONASOVÁ, Alexandra: **Hodnotenie investičného prostredia SR** – Ekonomická univerzita v Bratislave. Obchodná fakulta; Katedra medzinárodného obchodu. Vedúci záverečnej práce: Ing. Ján Hrinko – OF EU, 2022, 45 str.

Bakalárska práca na tému Hodnotenie investičného prostredia SR, pozostáva zo štyroch nosných a doplňujúcich sa oblastí zameraných na hodnotenie prílevu investícií do Slovenskej republiky a atraktivitu investičného prostredia. Prvá časť je venovaná hodnoteniu hlavných faktorov určujúcich príliv PZI, analýza negatívnych aj pozitívnych efektov, ktoré sú spojené s prílivom kapitálu zo zahraničia do hostiteľskej krajiny. V ďalšej časti je samotná analýza a vývoj investičného prostredia sledovanej krajiny. Posledná časť je venovaná hodnoteniu a analýze distribúcie PZI do regiónov, pričom v úplnom závere sú spomenuté aj vyhliadky investičnej atraktivity Slovenskej republiky do budúcnosti a porovnanie v rámci krajín V4.

Kľúčové slová: investície, priame zahraničné investície, hospodárska politika, prílev PZI, investičné prostredie

ABSTRACT

JONASOVÁ, Alexandra: **Assessment of the Slovak investment environment**. University of Economics in Bratislava, Faculty of Commerce, Department of International Commerce. Supervisor: Ing. Ján Hrinko - OF EU, 2022, 45 p.

The bachelor's thesis on the topic Assessment of the Slovak investment environment consists of four main and complementary areas focused on an evaluation of the inflow of investment into the Slovak Republic and an attractiveness of investment environment. The first part is devoted to the evaluation of the main factors determining the inflow of FDI (foreign direct investments), analysis of positive and negative effects associated with the inflow of foreign capital to host country. In the next part it is an analysis of the development of the investment environment of monitored country. The last part is devoted to evaluation and analysis of FDI distribution to the regions, while prospects of the investment attractiveness of the Slovak Republic in the future are also mentioned in final conclusion.

Key words: investments, foreign direct investments, economic policy, FDI inflow, investment environment

Obsah

Úvod	8
1 Teoretické východiská priamych zahraničných investícií.....	9
1.1. Základné formy priamych zahraničných investícií a ich význam	10
1.2. Efekty priamych zahraničných investícií.....	13
1.2.1. Determinanty prílevu zahraničných investícií	17
1.2.2. Vplyv hospodárskej politiky na investičné prostredie	20
1.2.3. Investície na makroekonomickej úrovni	22
2 Cieľ práce	24
3 Metodika práce a metódy skúmania	25
4 Hodnotenie investičného prostredia Slovenskej republiky	26
4.1. Hodnotenie zahraničných investícií na Slovensku	30
4.2. Štátna podpora prílevu PZI.....	35
4.3. Komparácia krajov podľa podmienok možnosti prijatia investičnej pomoci..	38
5 Diskusia a záver.....	41
6 Zoznam použitej literatúry	43

Úvod

Otázka priamych zahraničných investícií sa stala celosvetovým fenoménom. Sú vnímané ako nositelia globalizácie, samozrejme majú svojich priaznivcov i zarytých odporcov. V poslednom období sa kládol osobitný dôraz na ich vplyv na ekonomický rast v rozvinutých krajinách. V deväťdesiatych rokoch vstúpili PZI do obdobia zlatého rastu, s podobným nárastom sa stretli aj druhej polovici prvého desaťročia. Slovenskú republiku tento trend taktiež neobišiel. Z pohľadu Slovenskej republiky, ktorá je orientovaná najmä na export a radí sa medzi malé ekonomiky s 5,5 miliónmi obyvateľov a výrazným podielom externých determinantov. Pre tento typ krajín je prílev zahraničného kapitálu a investícií najlepšia alternatíva na ďalší rozvoj. Slovenská republika sa stala atraktívnejšou pre investorov zo zahraničia, čo spôsobilo veľký prílev PZI z viacerých krajín Európy a sveta.

Samotná práca je rozdelená do troch základných častí. Na začiatku prvej kapitoly sú definované základné pojmy investícií a ich ďalšie formy a rozdelenia. V ďalšej časti sa venujeme aj opisu hospodárskej politiky, determinantom PZI, pozitívnym a negatívnym efektom priamych zahraničných investícií a investíciám na makroekonomickej úrovni.

V druhej časti je definovaný cieľ a metodika bakalárskej práce. Taktiež je uvedený materiál a zdroje, z ktorých sú dáta spracované. V záverečnej časti je popísaná metóda hodnotenia dát a metodika skúmania. Pre naplnenie hlavného cieľa, bolo potrebné stanoviť aj parciálne ciele.

Tretia fáza bakalárskej práce je venovaná analýze a hodnoteniu stavu priamych zahraničných investícií. Je rozčlenená na jednotlivé regióny Slovenska, pričom pri každom regióne je rozobratý aktuálny stav počas posledných rokov. Hlavným informačným zdrojom, z ktorého sú dáta čerpané pre vytvorenie analýzy sú údaje z Národnej banky Slovenska a Štatistického úradu SR. Táto kapitola je venovaná Slovenskej republike ako celku, taktiež porovnávaníu stavu priamych zahraničných investícií a konkurencieschopnosti v rámci krajín V4. V závere tejto časti sme vypracovali SWOT analýzu Slovenskej republiky, v ktorej sme zoradili slabé a silné stránky ale tiež nástrahy a príležitosti a venovali sa aj budúcnosti a možnostiam PZI.

1 Teoretické východiská priamych zahraničných investícií

Na analyzovanie a pochopenie problematiky investičného prostredia Slovenskej republiky v nasledujúcich kapitolách, je potrebné si lepšie objasniť a primerane definovať aktuálnu situáciu, rovnako aj použité pojmy z oblasti hospodárskej politiky a finančných stimulov ovplyvňujúcich distribúciu kapitálových tokov.

Medzi základné pojmy, ktoré budeme v bakalárskej práci používať patrí najmä slovo investícia. **Investícia** je všeobecne definovaná ako použitie finančných prostriedkov, s cieľom získať výnos. Môže byť aj výdavok, ktorý bol vynaložený na nadobudnutie príjmov v budúcnosti. Investovanie je proces rozsiahly, ktorého úloha je znížiť riziko na minimum, určiť trvanie investície a zároveň zhodnotiť budúce výnosy. Investície sú makroekonomickou veličinou, vo všeobecnom poňatí pod nimi chápeme všetky aktivity, ktoré sú zamerané na zvyšovanie aktív danej ekonomiky. Investície patria medzi najdôležitejšie faktory hospodárskeho rozvoja spoločnosti. Pomocou nich je realizovaná perspektívna politika daného štátu.¹ Zahraničné investície sú vo všeobecnej ekonomike chápané ako vynaložené prostriedky, vyčlenené peňažné náklady za účelom ich ďalšieho zhodnotenia. V hospodárskej politike má veľký význam pohyb kapitálu vo finančnom procese a rozvoji. **Portfóliové investície** ktoré sú pasívne investície, investor neovláda firmu v zahraničí, ide len o majetkové vlastníctvo a z toho plynúce výnosy z kapitálu (podiel na zisku, úroky, dividendy). **Priame zahraničné investície (PZI)** – investícia do podielu spoločnosti, nad ktorým má investor plnú kontrolu. Pre investora z toho vyplýva možnosť podieľať sa na riadení firmy, rovnako aj poberať zisk z firmy. Investorská firma poskytuje svoje technické, finančné a manažérske zdroje do zahraničia. Poskytnutie pôžičiek a úverov – predstavuje krytie dlhu domácich investícií, čo je zvyčajne veľmi nákladná forma investície. Táto forma je výhodná pri vysokej návratnosti investície súvisiacej s úverom.² Priame zahraničné investície patria medzi najdôležitejšie a najvyužívanejšie zdroje na získanie peňažných prostriedkov za hranicou domácej ekonomiky. Sú považované ako fenomén posledných troch desaťročí. Pre rozvíjajúce sa a tranzitné ekonomiky majú veľký význam, z dôvodu ďalšieho rastu.

¹ BARÁNIK, M. – HABÁNIK, J.: *Základy makroekonómie. Nová ekonomika, Nové Zámky: Cranium, 2003, ISSN 1336-1732, s. 101 - 103*

² WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru - svet, stredná Evropa., Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-698-3, s. 99-102*

1.1. Základné formy priamych zahraničných investícií a ich význam

Priame zahraničné investície sa členia podľa niekoľkých kritérií. Základným je podiel investora na vlastníctve.

a) 100%-tné vlastníctvo zahraničného investora. Takouto formou investície sú v súčasnej dobe vedené nadnárodné korporácie.

b) **Joint ventures**, spoločné podniky. Na takejto forme vlastníctva sa podieľajú zahraniční aj domáci investori, percento vlastníctva jednotlivých strán je stanovených v zmluve. Joint ventures sleduje založenie podnikateľského subjektu, nie len spojenie (fúzia). **Greenfield Investments** (Greenfield Projects) – Ide o vytvorenie úplne nového projektu v hostiteľskej ekonomike. Investori majú výhodu úplného vybudovania spoločnosti na základe vlastných predstáv (miesto, veľkosť firmy, použité technológie atď.). Medzi nevýhody patria problémy v odbore s miestnymi dodávateľmi, neznalosť kultúry ako aj potreba školení a rekvalifikácie. Do druhej skupiny patria **brownfield** investície, fúzie a akvizície. Do existujúceho podniku vstupuje zahraničný investor. Tento druh investície je zvyčajne spojený s nasledovnou reštrukturalizáciou. **Akvizície a fúzie** – ide o prevzatie jednej spoločnosti druhou, v niektorých prípadoch nastane splynutie oboch spoločností v jednu. Akvizície a fúzie je možné uskutočniť priateľským spôsobom ale aj nepriateľským. Priateľské akvizície sa uskutočňujú po vzájomnej dohode oboch spoločností. Nepriateľské prevzatie prebieha na burze, nie je sprevádzané dohodou, jedna spoločnosť kúpi majoritný podiel v druhej. **Subcontracting** je najmenej nákladná investícia, prebieha hlavne nemajetkovou formou. Investície sú realizované formou subdodávok, franšízingu, poskytovaním licencií, manažérskych zmlúv, dodávok na zákazku alebo dohôd. V závislosti od zdrojov, ktorými zakladatelia disponujú, a cieľov, ktoré sledujú, môžu byť spoločné podniky: Horizontálne, kedy ide o kombináciu rovnakých aktivít partnerov. Vertikálne, kedy sa jedná o vzťah výrobcom a subdodávateľom alebo výrobcom a distribútorom. Diagonálne, kde jeden z partnerov má úlohu financujúceho člena, dva produkty kombinujú svoje odlišné technológie a vytvárajú nový produkt. Z funkčného hľadiska sa PZI členia na vertikálne, konglomerátne a horizontálne.³

³ KADEŘÁBKOVÁ a SPĚVÁČEK – *Růst, stabilita a konkurenceschopnost*, Žák, Linde 2003, ISBN: 80-86131-35-1 2003, s. 66

V prípade vertikálnych investícií sa materská spoločnosť a dcérska spoločnosť špecializujú na rôzne výrobné fázy. Špecializácia závisí od potenciálu zdrojov jednotlivých krajín. Existujú dva rozličné typy vertikálnej integrácie: backward - materská spoločnosť získava zdroje vo svojich dcérskych spoločnostiach na ďalšie spracovanie, pri forwardových investíciách je materská spoločnosť založená v zahraničí, kde predáva svoje produkty. Diagonálne (alebo konglomerátne) investovanie smeruje do rôznych oblastí, nesúvisia priamo s predmetom podnikania materskej spoločnosti. Materská spoločnosť očakáva zvýšenie investičných príležitostí v nových oblastiach podnikania a preto sa rozhodli do nej investovať. Priame zahraničné investície sú základom pre výrobný proces a jeho modernizáciu, prenosu know-how, technológií, manažérskych zdrojov, marketingu. PZI patrí do kategórie medzinárodných investícií, kde je hlavným zámerom subjektu, ktorý je rezident jednej ekonomiky, získanie trvalého podielu v sídle druhej ekonomiky.⁴ Hlavným rozdielom medzi PZI a ostatnými portfóliovými investíciami, je záujem investora dlhodobo zotrvať vo svojej investovanej entite. Byť účastný nie len na zisku, ale aj na chode a riadení podniku. Jeho cieľom je dosiahnuť značný dopad na vrcholové riadenie a manažment spoločnosti, v ktorej ma investované svoje prostriedky. V PZI sú zahrnuté počiatočné investície a všetky nasledujúce vklady.

Podľa OECD, sú priame zahraničné investície definované ako medzinárodné investície, ktoré odzrkadľujú zámer firmy v rezidenčnej krajine, ktorá má záujem získať permanentnú časť v entite v zahraničí.⁵

Národná banka Slovenska definuje priame zahraničné investície vo svojom dokumente, ako medzinárodnú investičnú kategóriu, vyjadrujúcu zámer subjektu jednej ekonomiky, byť trvalým investorom a získať podiel v ekonomike so sídlom v inom štáte. Trvalý podiel predstavuje existenciu dlhodobých vzťahov medzi priamymi investormi a podnikmi priamej investície. Pri určovaní, či existuje priamy investičný vzťah, v súlade s medzinárodnými normami je použité kritérium - 10% podiel na základnom kapitále alebo na hlasovacích právach spoločnosti. Podľa tejto normy existuje priamy investičný vzťah medzi niekoľkými prepojenými spoločnosťami, či už obsahuje jeden alebo viac reťazcov.⁶

⁴ KADEŘÁBKOVÁ a SPĚVÁČEK – *Růst, stabilita a konkurenceschopnost*, Žák, Linde 2003, ISBN: 80-86131-35-1 2003, s. 66

⁵ OECD, *Priame zahraničné investície* (online). Dostupné na: <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm>

⁶ NBS, *Priame zahraničné investície*. (online). Dostupné na: http://www.nbs.sk/_img/Documents/STATIST/SPB/PZI/PZI_2008.pdf

Zaujímavosťou je, že Washingtonská zmluva je jednou z najdôležitejších dokumentov, upravujúcich medzinárodné štandardy na ochranu priamych zahraničných investícií. V jej definícii pojmov sa „investícia“ vôbec nenachádza. Nie je to diera, ktorá tvorcom zmluvy unikla, ale účelová skutočnosť, ktorá umožňuje najširší výklad pojmu, a teda uplatnenie zmluvy v širokej škále situácií.

PZI vyjadrené rovnicou:

$$\text{PZI} = \text{základný kapitál} + \text{reinvestovaný kapitál} + \text{ostatné investície}$$

- Základný kapitál obsahuje všetky vklady (peňažné aj nepeňažné) do dcérskych spoločností.
- Reinvestovaný kapitál obsahuje zisk, ktorý nie je vyplatený ale prerozdelený a reinvestovaný do pobočiek.
- Ostatný kapitál obsahuje iné finančné operácie medzi investorom a dcérskymi spoločnosťami.

V prípade, že finančné prostriedky smerujú von z krajiny, tak hovoríme o odleve PZI z pohľadu ekonomiky daného štátu. Naopak ak finančné prostriedky smerujú do danej krajiny, ide o prílev kapitálu.⁷ Pohyb kapitálu, kde sú zahrnuté priame a portfóliové investície, rovnako aj priame zahraničné investície, operácie na finančných trhoch (obligácie a akcie), kolektívne investovanie ale aj úvery a depozitá. Pohyb kapitálu má pozitívny efekt pre optimálnu alokáciu kapitálu nielen vo vnútri jednej krajiny ale aj distribúciu do inej, rozšírenie investičných aktivít prebiehajúcich v členskej krajine za rámec daný objemom domácich zdrojov. Vzniká medzinárodné investičné prostredie, na ktorom sa posilňuje konkurencia s prínosom pre spotrebiteľov, občana i podniky. Dalo sa očakávať, že menová a rozpočtová politika štátov bude vystavená prostredníctvom voľných finančných trhov väčšiemu tlaku a kontrole, čo ich bude nútiť k tomu, aby vykonávali oveľa disciplinovanejšiu a obozretnejšiu hospodársku politiku.⁸ Základný aspekt, ktorý odlišuje priame zahraničné investície od ďalších foriem investovania, je

⁷ BENÁČEK, V., ZEMPLINEROVÁ, A.: „Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe“, *Prague Economic Papers*, 2, 1997, str.98-100

⁸ Pohyb kapitálu. Dostupné na: <https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/globalization-and-the-geography-of-capital-flows-20190906.htm>

zámer investovať z dlhodobého hľadiska. PZI nie sú len o prvotnej investícii medzi ekonomikami ale zahŕňajú aj všetky ostatné transakcie financií medzi a rovnako aj medzi dcérskymi spoločnosťami. Cieľom investorov je získať dlhodobý podiel, ktorý zaručuje aj pákový efekt a vplyv na riadenie spoločnosti.⁹

1.2. Efekty priamych zahraničných investícií

Vplyv priamych zahraničných investícií na ekonomiku z časového hľadiska prechádza rôznymi štádiami vývoja. Najdôležitejšou hypotézou v tejto oblasti je práca J.H. Dunninga. Eklektická teória je rozdelená do piatich fáz.¹⁰

V prvej fáze krajina neinvestuje v zahraničí. Práve pre svoju nízku rozvinutosť nedokáže využiť svoje výhody priamymi investíciami do špecifickej konkurencie. Len v prípade využitia exportu dôjde k aktívnej medzinárodnej spolupráci. V krajine zároveň začnú investovať zahraničné firmy, ale najskôr len v malej miere pre obmedzené špecifické podmienky ako sú veľkosť trhu, nízka kvalifikácia pracovnej sily, nevybudovaná infraštruktúra a pod.

V druhej fáze rozvoja v danej krajine naberajú na význame priame zahraničné investície. Dosiachnutý objem výroby, ktorý zásobuje lokálny trh, sa jednoznačne stane efektívnym. Pracovná sila sa oboznamuje s vysokou úrovňou produktivity práce a výrobným procesom. Úroveň miezd je však v tejto fáze nízka. Priame investície zatiaľ nie sú prepojené so zvyškom ekonomiky krajiny. V dôsledku nedokonalostí miestneho trhu s informáciami, tovarom a kapitálom sú transakčné náklady vysoké, preto sa investori snažia trhy integrovať a vykonávať obchodné transakcie v rámci nich. Priame zahraničné investície sú zriedkavé.

V tretej fáze už bude mať krajina vyšší podiel priamych zahraničných investícií. Domáce firmy získavajú skúsenosti z vyspelých ekonomík, a rovnako aj z kontaktov so zahraničnými firmami. V dôsledku rastúcej úrovne miezd krajina začína strácať výhodu lacnej pracovnej sily. Zahraničné investície už prichádzajú na základe iných výhod, akými sú vysoký dopyt, domáci technologický rozvoj, moderná infraštruktúra a pod. Vývoj

⁹ UNCTAD, „Global investment trends“ (Online); Dostupné na: www.unctad.com

¹⁰DUNNING, J.: „Re-evaluating the benefits of Foreign Direct Investment“ , *Transnational Corporations*, Vol.3., No.1, 1994, str. 23-52 In: Baláž, P. a kol.: „Medzinárodné podnikanie“, Jamex, Bratislava, 2001

exportných investícií je však nižší ako vývoj importných investícií, aj keď sa už postupne zblížujú. Vo štvrtej fáze sa krajina stáva významným priamym investorom v zahraničí.

V poslednej fáze sa rozvíja vnútro-sektorový medzinárodný obchod, ktorý je založený na vnútro-sektorovej deľbe práce. Dunning to definuje ako intraindustriálnu výrobu. Rozhodnutie o umiestnení nových pobočiek už nie sú zamerané na krajinné špecifiká, ale vo vysokej miere zohľadňujú aj efekt vývoja medzinárodnej deľby práce.¹¹ Dovozné priame investície začínajú rásť, ale z iných dôvodov ako z prvých etáp, napr. z dôvodu diverzifikácie sortimentu. Eklektická teória z 80-tych rokov minulého storočia vysvetľuje rozdiely v type zahraničných aktív medzi krajinami. Podľa Dunninga, rozsah, forma a štruktúra priamych zahraničných investícií rozlišuje štyri hlavné typy priamych zahraničných investícií zameraných na :

1. Získanie výrobných zdrojov (surovín a ľudského kapitálu).
2. Získanie trhov (v hostiteľskej krajine, ako aj v regióne).
3. Využitie úspor z rozsahu, zo špecializácie či z iných foriem racionalizácie výroby.

Vlády v rôznych krajinách čoraz viac zvažujú PZI ako prostriedok na zvýšenie konkurencieschopnosti vlastných zdrojov. PZI ovplyvňujú ekonomické, politické a sociálne javy nielen v hostiteľskej, ale aj v domovskej krajine. Odborná ekonomická literatúra hlavné vplyvy na PZI definuje takto: ¹²

- Vplyv na dôchodok – zahraničný investor pridáva určitú hodnotu a prispieva k zisku, z ktorého sa ďalej odvádza daň, z ktorej je vypočítaný dôchodok pre obyvateľov hostiteľskej krajiny.
- Vplyv na obchodnú a platobnú bilanciu – PZI majú vplyv aj na obchodnú a platobnú bilanciu rovnako v hostiteľskej a aj v materskej krajine, a to odlivom a prílivom finančných tokov.
- Vplyv na zamestnanosť – tvorba nových pracovných miest a zvyšovanie kvalifikácie zamestnancov. Negatívne môže vplyvať na zvýšenú konkurenciu na trhu a riziko straty pracovného miesta.

¹¹ DUNNING, J.: „Re-evaluating the benefits of Foreign Direct Investment“ , *Transnational Corporations*, Vol.3., No.1, 1994, str. 23-52 In: Baláž, P. a kol.: „Medzinárodné podnikanie“, Jamex, Bratislava, 2001

¹²BALASUBRAMANYAM, V. N.(2002): Foreign Direct Investment in Developing Countries. Determinants and Impact in OECD Global Forum on International Investment. New Horizons for Foreign Direct Investment. OECD, s. 188.

- Transfer technológií a know-how – presun kapitálu do inej krajiny je nevyhnutne spojený aj s transferom technológií, ktorý prináša aj nové poznatky. V mnohých prípadoch je reálne, že by nebolo možné takéto technológie zabezpečiť bez zahraničných investorov.
- Sociálne a politické aspekty – implementácia novej kultúry, zmena životného štýlu a spoločnosť sa môže diferencovať. Môže nastať obava o stratu národnej autonómie z dôvodu vytvorenia si závislosti od materskej krajiny.¹³

Pozitívne efekty PZI

Každý štát a vláda sa snaží prilákať do svojej krajiny čo najviac zahraničných investorov, pripraviť im podmienky. S investormi prichádzajú viaceré pozitívne efekty pre hostiteľskú krajinu.

Medzi hlavné pozitívne dopady prílevu PZI patria:

- Nové pracovné miesta – Investície priamo zvyšujú zamestnanosť, vznikajú nové podniky, reštrukturalizácia podnikov v problémami pomáha k udržaniu zamestnanosti. Priamoúmerne je zaznamenané aj zvyšovanie plátov v podnikoch, ktoré sú vlastnené investormi zo zahraničia.
- Zvýšenie kvalifikácie zamestnancov – Prostredníctvom školení, ktoré zabezpečuje materská firma sa zvyšuje kvalifikácia zamestnancov. Kurzy, ktoré zvyšujú kredit na trhu práce pôsobia na zamestnancov aj motivačne.
- Crowding in – Sieť dodávateľov malých a stredných podnikov z hostiteľskej krajiny, podporuje subdodávateľov a rozširuje sieť pôsobenia investície do hostiteľskej krajiny, nepriamo pozitívne ovplyvňujú ďalšie podniky,
- Zvyšovanie konkurencieschopnosti a ekonomiky – Zvyšovaním kvalifikácie zamestnancov, prínosom technológií a know how zo zahraničia sa zvyšuje aj konkurencieschopnosť a kvalita firmy.
- Reštrukturalizácia priemyslu – Investície do technologicky progresívnych odvetví, ako príklad môžeme uviesť Maďarsko a ich automobilový priemysel, ktorý bol vybudovaný zahraničnými investormi.

¹³ DUDÁŠ, T. 2010. *Priame zahraničné investície v slovenskej ekonomike*. Bratislava : Ekonóm, 2010. 92 s. ISBN 978-80-225-3084-2

- Transfer technológií a know how – Priame zahraničné investície značne napomáhajú transferu technológií medzi partnerskými firmami, rovnako medzi rozvojovými a vyspelými krajinami.
- Daňové prínosy – Zníženie daňového zaťaženia pre zahraničných investorov
- Prínos dlhodobého kapitálu – pri vstupe investora, ktorý si chce udržať dlhodobý a stabilný podiel na trhu sa očakáva aj prínos kapitálu do budúcnosti, ktorý môže byť použitý a nedistribúovaný v krajine.¹⁴

Negatívne efekty PZI

So vstupom zahraničného investora do krajiny, nie sú spojené len pozitíva, ale aj hrozby a riziká. Môžu ovplyvňovať niektoré pozitívne efekty, prípadne ich úplne vytlačiť. V najhoršom prípade môže nastať úplný krach investičného projektu. Negatíva spojené s PZI sú:

- Daňové úniky - Riadenie cien nadnárodnými spoločnosťami (tzv. transferové oceňovanie) znižuje daňové výnosy. Je to ťažko postihnuteľný problém, hlavne v prípade nadnárodných spoločností, ktoré majú tendenciu vyhýbať sa vysokým daniam. Daňové úniky sa dotýkajú aj verejných rozpočtov.
- Repatriácia ziskov - Repatriácia zisku zaťažuje bežné a kapitálové účty platobnej bilancie. Zisky pobočiek zahraničných firiem sa „vyvezú“ do domovskej krajiny. V dôsledku odlivu kapitálu sa zhoršuje účet platobnej bilancie.
- Riziko inflácie - Vysoké priame zahraničné investície vedú k zvýšeniu peňažnej zásoby. Vplyv ekonomickej inflácie. Sterilizácia zvyšuje úrokové sadzby, čo ďalej vplýva na ekonomiku reštriktívne.
- Nepriateľské prevzatie - Toto riziko vzniká ak investor zo zahraničia, investuje s úmyslom znížiť až utlmiť výrobu v danom podniku. Cieľom je zničenie konkurencie pre zahraničnú materskú firmu.
- Vytlačanie domácej konkurencie - Nahrádzanie a likvidácia domácich konkurentov rýchlo rastúcimi výrobnými spoločnosťami zo zahraničia. Ide však o štandardný trhový jav, kedy sú vytlačené neefektívne ekonomiky. Nárast dovozu materiálov a polotovarov vedie k likvidácii domácich dodávateľov týchto komodít. V tomto

¹⁴ BALÁŽ, Peter, a kol. *Medzinárodné podnikanie*. Bratislava : Jamex, 2001. 486 s. ISBN 808884868. s. 152

prípade vzniká otázka, prečo domáci výrobcovia nie sú schopní poskytnúť konkurencieschopné alternatívy. Riziko zaostávania domáceho ekonomického sektora za sektorom s PZI vedie k vzniku duálnych (paralelných) ekonomík.

- Psychologické riziká - Prehnaný optimizmus a následné ústupky zahraničnému kapitálu môžu diskriminovať alebo úplne ignorovať domáce firmy.¹⁵

1.2.1. Determinanty prílevu zahraničných investícií

Rozhodnutia o umiestnení výroby v medzinárodnom prostredí závisia od mnohých faktorov. Ide o to, že identifikácia, pochopenie a určenie determinujúcich faktorov prílevu PZI je veľmi zložitý problém, ktorý závisí od charakteristických podmienok danej krajiny, sektora a spoločnosti.

1. Interné - vychádzajú z vnútorných podmienok a zdrojov entity

- Manažment – Manažéri určujú druh a výšku investície, na základe svojich skúsenosti a znalosti v medzinárodnom podnikaní.
- Noví zamestnanci – Využitie nového zamestnanca, ktorý ma skúsenosť s medzinárodným podnikaním, spoločnosť využíva jeho znalosti spojené s PZI.
- Významné udalosti - Za významné udalosti považujeme pokles tržieb na domacom trhu, snahu o prekonanie exportných protivetov, nové možnosti využitia produktov spoločnosti, uvedenie nových produktov na trh a pod.¹⁶

2. Externé – kombinácia faktorov vychádzajúcich z kultúrneho, právneho a ekonomického prostredia danej krajiny

- Determinanty hostiteľskej krajiny – Rastúci dopyt na trhu, atraktívna investičné prostredie pre investorov, nízka cena práce, energie a surovín, dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily, úroveň infraštruktúry atď.

¹⁵ HOŠKOVÁ, A. 2001. Vplyv priamych zahraničných investícií na ekonomika Slovenska. (Online)

¹⁶ TÁNCOŠOVÁ, J. – ARADYOVÁ, A.: Kvalita podnikateľského prostredia ako determinant investičnej atraktívnosti ekonomík na príklade štátov V4. In: Verejná správa a regionálny rozvoj: ekonómia a manažment. Vedecký časopis Vysoké školy ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave. Roč. 3, č. 3, s. 59–70.

- Determinanty domovskej krajiny – Patria sem hlavne stimuly materskej krajiny aby investovali v zahraničí, vysoká cena pracovnej sily, vysoké výrobné náklady, nedostatok surovín a pod.¹⁷

Typy determinantov:

- Politické (nákladové faktory) – Tie činitele, ktoré zvyšujú zisk znižovaním nákladov vo výrobe a distribúcií. Medzi základné nákladové investície patrí investícia na získanie nerastných surovín, ktoré sú v materskej krajine nedostupné. Ďalej sú to investície do lacnejšej a rovnako kvalifikovanej pracovnej sily v zahraničí. Medzi ďalšie faktory patrí aj úspora nákladov na prepravu, a rovnako aj vedľajších nákladov kde sa radia veda a výskum.
- Ekonomické (faktory dopytu) – Faktory dopytu ovplyvňujú zisk dosiahnutý zvýšením alebo znížením predaja. Patrí sem hlavne veľkosť zahraničných trhov a rýchlosť ich rastu. Investori majú najväčší záujem usadiť sa a získať trvalý podiel na dynamickejšom trhu. Ďalším stimulom na investíciu je udržanie si kontaktu so zákazníkom, sledovanie konkurencie, udržanie si postavenie na trhu a prekonávať prekážky obchodu. Prekážky uvalené hostiteľskou krajinou alebo prekážky vyplývajúce zo správania spotrebiteľa.
- Podnikateľské prostredie a podpora zahraničného investora (investičné prostredie) – Investičné prostredie je tvorené súborom právnych noriem, obmedzení a politických vzťahov v hostiteľskej krajine. Investičné prostredie môže obsahovať prirodzené výhody, ktoré vznikli dlhodobým historickým vývojom. Na druhej strane vznikajú aj nové, ktoré ovplyvňujú rozhodovanie investorov pri alokácii svojich investícií. Hlavnými prvkami, ktoré ovplyvňujú výber investičného prostredia sú postoj vlády a obyvateľstva k zahraničným investíciám, politická stabilita, regulácie vlastníctva domácich firiem zahraničnými spoločnosťami, menová politika, štruktúra odvádzania daní a dostupnosť informácií v danej krajine.¹⁸

¹⁷ SRHOLEC, Martin. *Přímé zahraniční investice v České republice : Teorie a praxe v mezinárodním srovnání. [s.l.] : Linde, 2004. ISBN 80-86131-52-1, 172 s.*

¹⁸ FERENČÍKOVÁ, Priame zahraničné investície - vnútorné a medzinárodné súvislosti. Bratislava, Sprint 1997, ISSN 0323-262X. s. 41

Tabuľka 1 **Determinanty vplyvu PZI**

Klesajúca dôležitosť	Rastúca dôležitosť
Dostupnosť surovín	Dostupnosť špecifických surovín
Mzdové náklady	Vysokokvalifikovaná pracovná sila
Dopravné náklady	Veľkosť regionálneho trhu
Tarifné bariéry	Infraštruktúra
Fiškálne podnety vlády	Inovačné schopnosti a podnikateľské prostredie
Makroekonomická politika	Vzťah vlády a podnikateľského sektora
Cena pracovnej sily	Medzinárodná spolupráca

Zdroj: FERENČÍKOVÁ, Priame zahraničné investície - vnútorné a medzinárodné súvislosti, Sprint 1997, ISSN 0323-262X. s. 41, vlastné spracovanie.

Podmienky a kvalita podnikateľského prostredia pre PZI vždy predchádzajú detailnými analýzami krajín, regiónov a trhov, do ktorých chcú investori vložiť investície. Rovnako dôležitá je aj konkurencieschopnosť a atraktivita ponuky krajiny. Pochopenie a identifikácia determinantov tokov PZI je komplexná otázka. Vždy to závisí od podmienok hostiteľskej krajiny, sektora a spoločnosti. Faktory sú vymedzené nasledovne:

- Politická stabilita - Politické riziko, ako aj ekonomická výkonnosť sú považované ako hlavné faktory vstupu zahraničných investorov do krajiny. Dôležitou podmienkou je postoj vlády k zahraničným investorom z hľadiska privatizácie a liberalizácie zahraničných investícií (stredoeurópske tranzitívne krajiny majú podpísané bilaterálne dohody o ochrane investícií a dvojitom zdanení so 70 krajinami vrátane krajín OECD).
- Veľkosť trhu - Veľkosť domáceho trhu sa označuje ako druhý najdôležitejší faktor v príleve PZI. Pre trhovu orientované PZI je domáci trh dôležitým faktorom, ktorý je rozhodujúci. Pre exportne orientované PZI nie je rozhodujúci veľký domáci trh, ale výhoda.
- Zamestnanosť a pracovná sila - Pracovná sila je jedným z najdôležitejších produktívnych vstupov najmä pre exportne orientované PZI, ktoré prúdia do odvetví, kde tento výrobný faktor intenzívne využívajú, keďže sa výrazne znižujú

mzdové náklady pri zachovaní kvality. Zároveň sú dôležité štyri podmienky pre kvalifikáciu pracovnej sily, cenovú dostupnosť, dostupnosť a produktivitu.

- Ratingové hodnotenie medzinárodnými ratingovými agentúrami – Standard & Poor's bola prvou spoločnosťou, ktorá v roku 1994 ohodnotila Slovensko a zaradila ho do špekulatívneho pásma. O dva roky neskôr však bolo Slovensko preradené do investičnej zóny a boli zaradené všetky tri inštitúcie. Slovensko naďalej patrí medzi krajiny s lepším hodnotením.
- Legislatíva – Ľahký vstup na nový trh, bez legislatívnych prekážok a byrokracie.¹⁹

1.2.2. Vplyv hospodárskej politiky na investičné prostredie

Hospodárska politika vlády SR bola založená na princípoch ekonomickej slobody, hospodárskej súťaže a rovnosti príležitostí, ale aj na solidarite, ktorá nevedie k zneužívaniu, ale k pomoci, tým ktorí si nevedia pomôcť sami a sú objektívne znevýhodnení. Ide o skupinu cieľov, nástrojov, opatrení a rozhodovacích procesov štátu v určitých ekonomických oblastiach. V širšom zmysle je zahrnuté v hospodárskej politike prakticky akúkoľvek forma vládnych zásahov do makroekonomickej a mikroekonomickej sféry – stabilizácia makroekonomickej politiky, ktorá je založená na reguláciu peňazí v obehú, kombinácia fiškálnych a monetárnych nástrojov na podporu rastu ekonomiky. Hospodárska politika tak zahŕňa nastavenie daní a daňového zaťaženia, verejné rozpočty, verejné vlastníctvo, peňažnú zásobu a úrokové miery a opatrenia na trhu práce, ako aj mnohé ďalšie špecifické spôsoby, akými štát ovplyvňuje ekonomický proces.

Hlavným orgánom hospodárskej politiky je zákonodarná inštitúcia (parlament), štátne orgány (vláda a ďalšie orgány), centrálné banky, špecializované agentúry (protimonopolné úrady) úrady, kontrolné orgány a pod.), súdy. Nadnárodné inštitúcie (napr. Európsky parlament, Európska komisia, Medzinárodný menový fond, Svetová banka atď.)

Hospodárska politika plní nasledujúce ciele:

- Ekonomický rast
- Podpora zamestnanosti

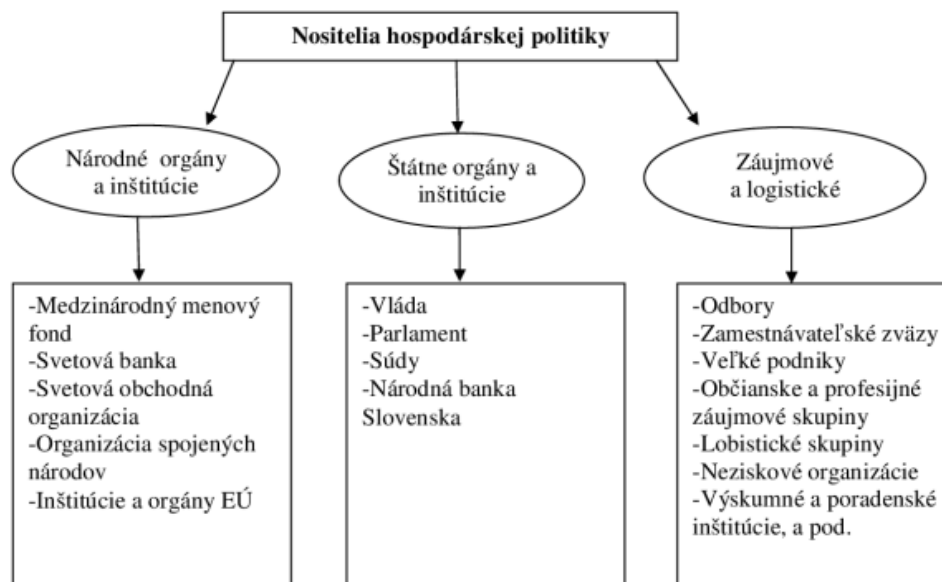
¹⁹ OECD-*The Impact of Trade-related Intellectual Property Rights on Trade and Foreign Direct Investment in Developing Countries*. [TD/TC/WP(2002)42/FINAL.], Paris: OECD, 2003.

- Stabilita cien
- Vonkajšia rovnováha

Ekonomický rast vyjadruje vzostupnú zmenu životnej úrovne štátu za určité obdobie v ekonomickom systéme. Existuje krátkodobý a dlhodobý ekonomický rast. Krátkodobý ekonomický rast definuje zvýšené využitie kapacít výroby, kde je hranica určená výrobným potenciálom danej ekonomiky, technologickými znalosťami a od množstva disponibilných zdrojov. Pri dlhodobom ekonomickom raste produkcie je nutné expandovať výrobné kapacity, ktoré posúvajú hranice vzostupu HDP a možností výroby.

Podpora zamestnanosti je dôležitou časťou každej ekonomiky. Zároveň nezamestnanosť pomáha k efektívnemu alokovaniu práce a pôsobí na vzostup výrobného faktora a produktivity. Stabilita cien výrazne vplyva na hospodársku úroveň ekonomiky. Na meranie cenovej stability sa využívajú cenové indexy a je určená pôsobením trhových síl. Dva hlavné cenové indexy používané na meranie – index cien priemyselných výrobcov (PPI), index spotrebiteľských cien (CPI). V praxi sa vonkajšia ekonomická rovnováha zvyčajne analyzuje na základe rovnováhy platobnej bilancie a dlhu krajiny v zahraničí. Je ovplyvnená najmä platobnou bilanciou a výmenným kurzom.²⁰

Graf 1 Nosítelia hospodárskej politiky

Zdroj: LISÝ, J. a kol. 2007. *Ekonomía v novej ekonomike, vlastné spracovanie.*

²⁰ LISÝ, J. a kol. 2007. *Ekonomía v novej ekonomike.* Bratislava : Iura Edition, 2007. ISBN 978-80-8078-164-4; s. 636

1.2.3. Investície na makroekonomickej úrovni

Makroekonomická hospodárska politika

Makroekonomická politika má svoje uplatnenie najmä v oblasti makroekonomickej rovnováhy a efektívneho využitia zdrojov. Prispieva k zabezpečeniu základných ekonomických cieľov spoločnosti, sú definované magickým štvoruholníkom. Takto sa na základe hodnotenia úrovne rozvoja týchto štyroch štandardov hodnotí efektívnosť hospodárskych politík nasledovne:

Priemerná miera rastu reálneho HDP v priebehu roka - Hrubý domáci produkt je hodnota všetkých finálnych tovarov a služieb vyprodukovaných v ekonomike sledovaného územia za určité obdobie (spravidla rok). Preto zodpovedá takzvanej hrubej pridanej hodnote celej ekonomiky v trhových cenách. Rast PZI a aj vstup investorov, majú pozitívny vplyv na rast HDP hostiteľskej krajiny.

	2016	2017	2018	2019
HDP na obyvateľa	1,8	2,8	3,6	2,5

Zdroj: ŠU SR, vlastné spracovanie

Priemerná ročná miera nezamestnanosti - je stav, pri ktorom sa časť pracovných síl nezúčastňuje pracovného procesu. Nezamestnanosť je následkom nerovnováhy medzi dopytom a ponukou na trhu práce. Tých, ktorí pracovnú silu ponúkajú, tzn. chcú sa zamestnať u tých, ktorí pracovnú silu potrebujú, je viac ako tých, ktorí túto pracovnú silu hľadajú. Vplyv na zamestnanosť je druhý najrozoberanejší faktor obyvateľov hostiteľskej krajiny. Nové investície pomáhajú zvyšovať zamestnanosť tvorbou pracovných miest.

	2016	2017	2018	2019
Nezamestnanosť	8,78 %	5,95 %	5,04 %	7,57 %

Zdroj: ŠU SR, vlastné spracovanie

Priemerné ročné tempo inflácie- Inflácia je všeobecný rast cien služieb a tovarov, pri ktorom dochádza k zníženiu kúpnej sily. Znamená to, že za rovnaký finančný obnos sa dá kúpiť menej ako v minulosti, prípadne, že euro má nižšiu hodnotu, ako malo kedysi. O opakom inflácie je deflácia.²¹

²¹ Národná banka Slovenska (Online). Dostupné na: <https://nbs.sk/menova-politika/>

	2016	2017	2018	2019
Inflácia	-0,5 %	1,4 %	2,2 %	2,7 %

Zdroj: ŠU SR, vlastné spracovanie

Makroekonomická hospodárska politika je zameraná na rozvoj ekonomiky a zároveň na udržanie stability, preto je nazývaná aj stabilizačná. Medzi základné typy makroekonomických politík patria:

- Rozpočtová – Fiškálna politika sa používa na stabilizáciu ekonomiky a udržanie nízkej úrovne nezamestnanosti alebo jednoducho na riadenie „pohybov“ v ekonomike hore a dole. Jadrom fiškálnej politiky je ovplyvňovanie príjmov a výdavkov štátneho rozpočtu s cieľom zmeniť dopyt po kúpnej sile a tým aj úroveň a zmenu HDP, cien a zamestnanosti. Môže pôsobiť reštriktívne alebo mať expanzívny charakter. Expanzia znamená, že vláda využíva nástroje fiškálnej politiky na stimuláciu ekonomického rastu, napríklad znižovaním daňových sadzieb alebo podporou programov zamestnanosti, pričom v reštriktívnej situácii ekonomický rast naopak potláča.
- Dôchodková - Dôchodková a príjmová politika štátu okrem ceny ovplyvňuje aj kvalitu života v spoločnosti. Zosúladenie príjmov a dôchodkov sa dotýka príjmov štátneho rozpočtu, rozpočtov miest a obcí, obchodných spoločností, príjmov domácností a verejnoprospešných organizácií. Ekonomika má tieto zdroje príjmov a dôchodkov: mzdy, zisky, dane, nájomné, úroky, poplatky, pokuty a penále.
- Medzinárodná - Externé zabezpečenie cieľov economickej stability, regulácia medzinárodných kapitálových tokov. Ide o súhrn činností potrebných na zabezpečenie všeobecného blahobytu krajiny, jej vlastných záujmových skupín alebo politických strán na cudzom území tejto krajiny. Určuje smer, ktorým štát presadzuje svoje záujmy v zahraničí.²²
- Menová politika - Nástrojom hospodárskej politiky, v rámci ktorej hospodárske centrum riadi finančné a úverové zabezpečenie ekonomiky za účelom dosiahnutia hlavných cieľov HP. HP má nepriame účinky na ekonomiku prostredníctvom menových opatrení. Reguluje tiež celú ekonomiku nákupu a predaja.²³

²² Zahraničná politika. (Online). Dostupné na: <https://www.vlada.gov.sk/4-4-zahranicna-politika/>

²³ NBS. (Online). Dostupné na: <https://nbs.sk/menova-politika/>

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom našej bakalárskej práce je pomocou vedeckých metód analyzovať investičné prostredie Slovenskej republiky a poukázať na vývoj prílevu priamych zahraničných investícií do jednotlivých regiónov Slovenskej republiky i vývoj investičnej pomoci.

Keďže problematika priamych zahraničných investícií je pomerne rozsiahla, okrem hlavného cieľa sme si stanovili aj parciálne ciele, ktoré nám pomôžu determinovať aktuálny stav priamych zahraničných investícií na území Slovenskej republiky.

Parciálne ciele sú nasledovné:

- Skoncipovanie teoretických poznatkov a východísk priamych zahraničných investícií.
- Vyhodnotenie vývoja prílevu priamych zahraničných investícií v rokoch 1993 až 2020.
- Analyzovanie prílevu priamych zahraničných investícií podľa krajiny pôvodu a štruktúry odvetvia.
- Komparácia prílevu priamych zahraničných investícií z jednotlivých regiónov Slovenskej republiky
- Analyzovanie investičnej pomoci zo strany štátu.

V našej práci sme stanovili nasledovné hypotézy, ktoré budeme overovať:

Hypotéza 1: Slovenská republika je atraktívna pre zahraničných investorov.

Hypotéza 2: Investičné stimuly zo strany štátu sú nerovnomerne rozdelené do jednotlivých regiónov Slovenska.

3 Metodika práce a metody skúmania

Pre splnenie hlavného cieľa, a teda hodnotenie investičného prostredia ekonomiky Slovenskej republiky v sledovanom období a rovnako aj parciálnych cieľov, bolo potrebné vymedziť si metodiku práce, ktorá bola determinovaná rôznymi činnosťami. Ako prvé je nutné vhodne vybrať verejne dostupné údaje na ďalšie spracovanie.

- Národná banka Slovenska (NBS)
- Štatistický úrad SR (ŠÚ SR)
- Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD)
- Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)
- Svetová banka (WB)
- Štatistická databáza konferencie OSN (UNCTAD)

Po naštudovaní si teoretických informácií ohľadom obchodu a priamych zahraničných investíciách, sme vyčlenili dôležité dáta, s ktorými sme ďalej pracovali pomocou metódy **abstrakcie**. Zacielili sme sa na determinanty ovplyvňujúce prílev priamych zahraničných investícií. Prostredníctvom metódy **komparácie** sme zisťovali spoločné a odlišné znaky skúmaného problému. Pomocou metód **indukcie a dedukcie** sme vyhodnotili priebeh PZI počas sledovaného obdobia. Zároveň sme poukázali na dôležitosť priamych zahraničných investícií na ekonomiku štátu. Rovnako ako vývoj PZI sme analyzovali aj investičné stimuly a pomoc zo strany štátu.

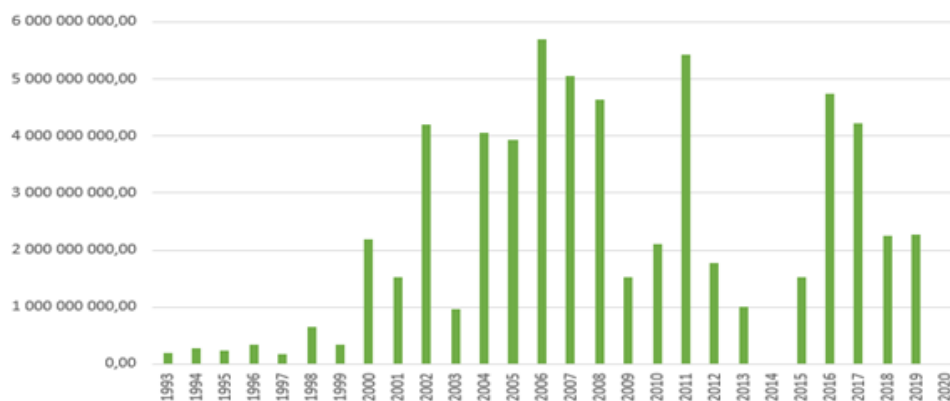
Na analýzu dát a ich ďalšie spracovanie do grafickej a tabuľkovej podoby boli použité metódy **grafického zobrazovania**. Metodicky sme spracovali dostupné číselné údaje.

V záverečnej časti sme pomocou SWOT analýzy vyhodnotili atraktivitu Slovenskej republiky pre zahraničných investorov.

4 Hodnotenie investičného prostredia Slovenskej republiky

Slovenská republika sa stala samostatnou v roku 1993, preto patrí medzi najmladšie krajiny strednej Európy. Po páde železnej opony v roku 1989 bolo Slovensko súčasťou Československa, až kým nedošlo k rozdeleniu, kedy nastal hlavný a významný prílev priamych zahraničných investícií na Slovensko, ako samostatnej krajiny.

Graf 2 Prílev priamych zahraničných investícií (mld)

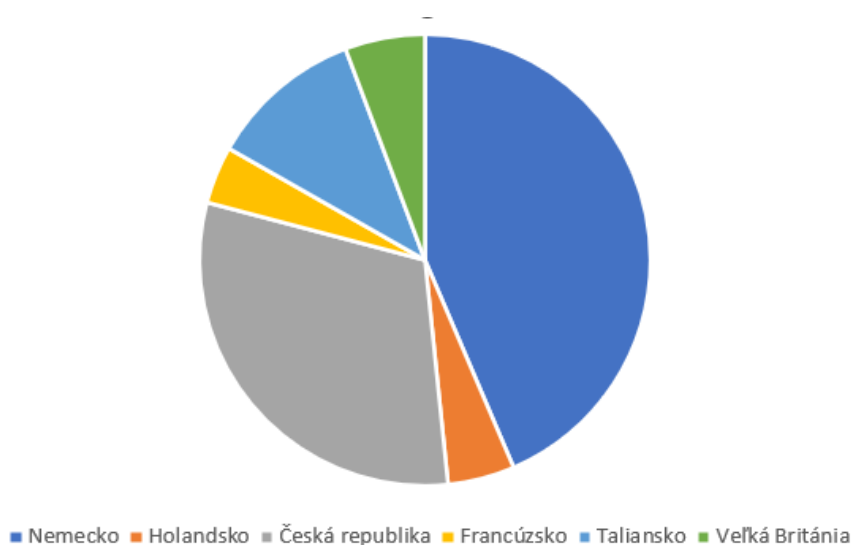
Zdroj: Svetová banka, vlastné spracovanie

Priame zahraničné investície predstavujú pre ekonomiku Slovenska nezastupiteľné zdroje. Hoci významným akcelerátorom ekonomického rastu a regionálneho rozvoja sú priame zahraničné investície, sú aj nositeľom vzniku regionálnych rozdielov. Pre SR je typická veľká nerovnomernosť toku PZI. Rozmiestnenie PZI z regionálneho hľadiska poukazuje na tendenciu vstupu do najviac rozvinutých regiónov s vybudovanou infraštruktúrou. Pre ekonomiku SR je veľmi dôležité, aby sa zvýšil objem PZI na celom území SR.

Pôvod investícií podľa krajiny investora

Zdroje prílevu priamych zahraničných investícií z dlhodobého hľadiska nezaznamenali veľké výkyvy. Väčšina PZI pochádza z rozvinutých krajín, pričom hlavným zdrojom PZI je EÚ. Geografická štruktúra zdrojov PZI je každým rokom veľmi podobná. Trojicu najväčších investorov v Slovenskej republike tvoria Nemecko, Holandsko a Veľká Británie, pričom na Slovensku najviac investujú Nemci. Tieto tri krajiny spolu tvoria viac ako polovicu (55 %) priamych zahraničných investícií Slovenska. Najviac preto investujú krajiny s dlhodobou spoluprácou so Slovenskom.

Graf 3 Stav PZI na Slovensku podľa krajiny pôvodu investora v roku 2019

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Každá krajina má určité faktory, vďaka ktorým je atraktívna pre zahraničných investorov. Na základe týchto faktorov si investori vyberajú krajiny a ekonomické sektory, do ktorých investujú. Nie každý sektor krajiny má preto rovnaký objem investícií, čo platí aj pre slovenskú ekonomiku. Aktuálne sú na území krajiny štyri automobilky. Na prvom mieste sa umiestnila nemecká automobilka Volkswagen Slovakia, za ňou francúzska automobilka Peugeot Citroen Slovakia a na záver juhokórejská automobilka Kia Motors Slovakia a Jaguar Land Rover z Anglicka. Rast automobilového priemyslu prilákal subdodávateľov, ktorí si vybudovali základne v blízkosti automobilových tovární. Okrem automobilového priemyslu zohráva významnú úlohu aj chemický priemysel. Jednou z najväčších investícií v chemickom priemysle je privatizácia podnikov Sloznaft, Continental Matador Rubber, BIOTIKA, Duslo Šaľa. Tretím sektorom s najvyššími priamymi zahraničnými investíciami je výroba a dovoz elektriny, vody a zemného plynu. Za posledné roky investori preinvestovali vyše 33 412 604 tis. eur, čo predstavovalo 13 % celkových priamych zahraničných investícií. Najvýznamnejšou investíciou v tomto sektore je 2 miliardová investícia do Slovenského plynárenského priemyslu (SPP). A Slovenské elektrárne 840 miliónov Eur.

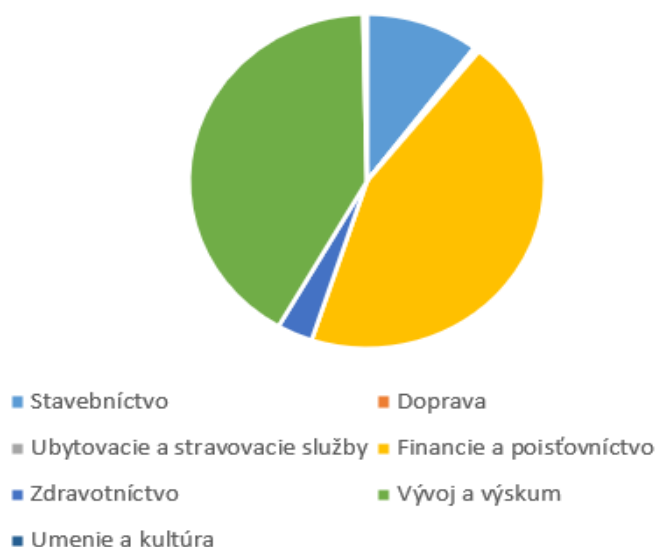
Smerovanie investícií do jednotlivých odvetví

PZI prúdia do rôznych sektorov, čo závisí aj od toho, nakoľko sú otvorené zahraničnému kapitálu. Najvýznamnejším sektorom v Slovenskej republike je priemysel, kde je investovaná asi polovica zahraničného kapitálu. Druhým najdôležitejším sektorom na Slovensku je bankovníctvo a poisťovníctvo, kam smeruje približne každá štvrtina investícií.

Tabuľka 2 Stav PZI na Slovensku podľa jednotlivých odvetví v roku 2019

Odvetvie	Reinvestovaný zisk	Majetková účasť	Ostatný kapitál	Celkom
Priemyselná výroba	781 465	895 288	14 129	909 417
Poľnohospodárstvo	13 410	2 594 618	-351 927	2 242 691
Stavebníctvo	7 247	64 312	44 278	108 590
Doprava	16 701	19 532	21882	-2 349
Ubytovacie a stravovacie služby	4 090	3642	-352	3290
Financie a poisťovníctvo	391 702	547 487	-82 191	465 296
Zdravotníctvo	-7 713	-7 713	-26 465	-34 178
Vývoj a výskum	623 511	659 107	-223 554	435 553
Umenie a kultúra	14 629	19 793	-23 429	-3 635

Zdroj: NBS, vlastné spracovanie

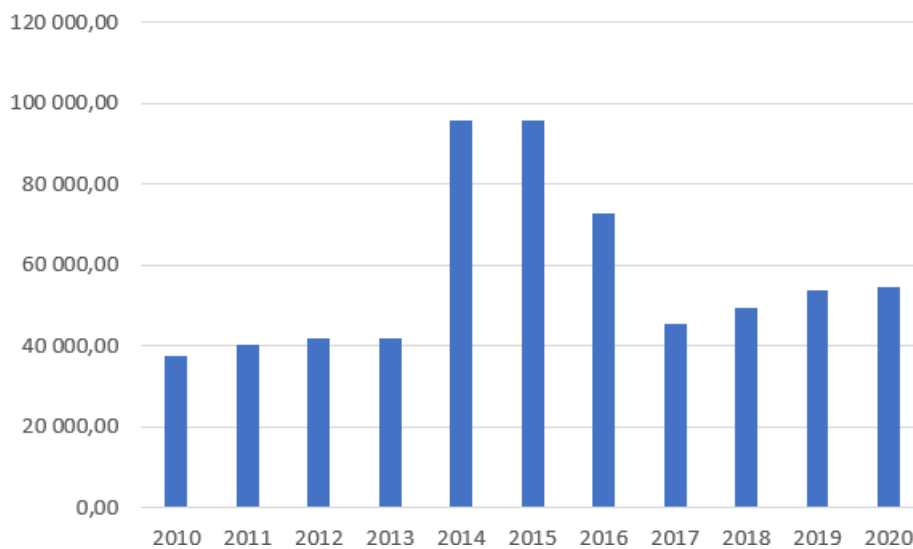
Zdroj: NBS, vlastné spracovanie

Vynára sa otázka, keďže PZI hrajú najväčšiu úlohu v priemysle, či tieto krajiny majú tendenciu konvergovať v priemyselnej štruktúre s vyspelými krajinami v EÚ, alebo môžeme sledovať nejaký proces špecializácie. Landesmann analyzoval a skonštruoval indikátor, ktorý nám poskytuje informácie o tom, ako je priemysel krajiny podobný priemyslu vyspelých krajín Európskej únie, teda skupiny krajín, ktoré tvoria Belgicko, Francúzsko, Nemecko a Spojené kráľovstvo. Tento ukazovateľ meria podobnosť odvetvovej štruktúry meraním podielov rôznych výstupov na celkovom priemysle. Konštrukcia tohto ukazovateľa ukazuje, že čím je číslo menšie, tým sú odvetvia porovnávaných krajín podobnejšie s odvetvami vyššie uvedenej rozvinutej skupiny krajín.

Vývoj prílevu investícií počas rokov 2010 – 2020

Kvalita podnikateľského prostredia na Slovensku vytvárajú vplyvy dvoch základných úrovní. Prvá je tvorená legislatívnym rámcem, kde sú definované všeobecné pravidlá ako daňové zaťaženie, regulácia trhu práce, podmienky pri začatí podnikania. Súbor pravidiel, ktorý platí pre celé Slovensko, a nie je regionálne diferencované. Druhú úroveň tvoria sociálne a ekonomické podmienky v regiónoch, ako infraštruktúra, priemysel alebo dostupnosť pracovnej sily.

Graf 4 Prílev PZI na Slovensko počas rokov 2010 – 2020

Zdroj: NBS, vlastné spracovanie

4.1. Hodnotenie zahraničných investícií na Slovensku

Slovenské HDP sa v prvom polroku 2021 zotavilo, no v druhom polroku sa rast spomalil, pričom dostupné údaje (napr. HDP za 3. štvrt'rok) naznačujú, že stratu dynamiky spôsobil najmä čistý export. Vývoz dôležitého automobilového priemyslu klesol, zasiahnutý prerušením dodávateľského reťazca a nedostatkom polovodičov. Priemyselná produkcia v tomto sektore klesala počas veľkej časti druhej polovice minulého roka, no zdalo sa, že v septembri dosiahla dno, pričom mesačné poklesy potom boli medziročne menej výrazné.. Rast HDP by sa mal v tomto roku oproti minulému zrýchliť, k čomu by mali prispieť dva hlavné faktory: po prvé, silnejšia spotreba domácností by mala byť podporená rastúcimi mzdami a zadržívaným dopytom (vysoká miera úspor). Po druhé, prílev peňazí EÚ by mal podporiť investície, ktoré sa v roku 2021 znížili. V tomto a nasledujúcich dvoch rokoch by mal silný rastový impulz prísť zo štrukturálnych fondov a nástroja na obnovu a odolnosť. Sú tu však zvýšené riziká: nižšie čerpanie prostriedkov môže pozitívny efekt v tomto roku ohroziť a presunúť do budúcnosti. Medzitým sa pandémia ani zďaleka neskončila, nemožno vylúčiť blokády, ktoré by opäť odradili spotrebu domácností. Navyše inflácia bude tento rok obzvlášť vysoká (nad 4 %), čím sa zníži rast reálnych miezd.²⁴

Vytvorenie priaznivej situácie pre Slovensko je kľúčové pre stabilný a transparentný obraz investičného prostredia ako aj pre predvídateľný regulačný rámec a efektívnu verejnú správu. Je možné pozorovať niekoľko nevýhod – dlhý proces obstarávania až do overenia riadenia a výber možných projektov. Nižšia úroveň priamych zahraničných investícií v porovnaní s predchádzajúcim obdobím je ďalším dôvodom na obavy vzhľadom na hospodársky rastový model Slovenska, keďže do značnej miery závisí od priamych zahraničných investícií. Táto situácia môže mať negatívne dôsledky pre dlhodobý ekonomický rast, najmä pre domáce podniky ktoré môžu dvíhať svoju úroveň, stagnujúcu úroveň výskumu a vývoja, vysoká závislosť od dovážaných technológií. Zdá sa, že zavádzanie technológií a investície sú koncentrované len v niekoľkých odvetviach. Preto je potrebné zatriktívniť aj iné odvetvia pre prílev PZI, ktoré môžu zvýšiť odolnosť ekonomiky.

²⁴ WIIW, *Viena institut for international economic studies (online)*. Dostupné na: <https://wiiw.ac.at/slovakia-overview-ce-12.html>

Tabuľka 3 **Odporúčania EÚ pre SR**

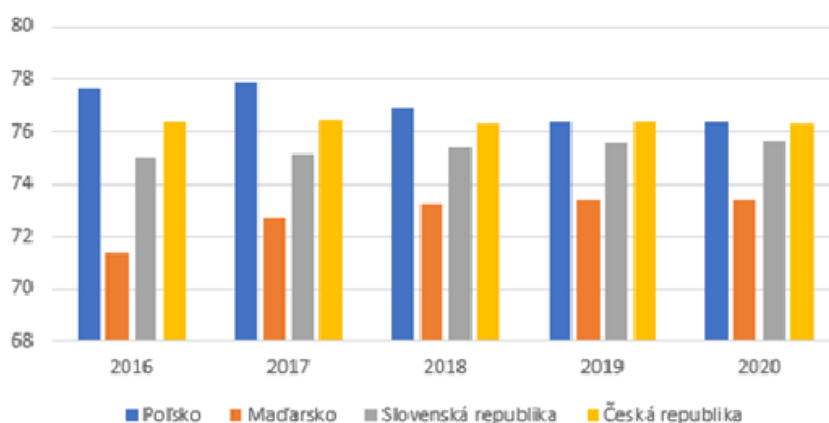
Posilniť rozpočtové opatrenia	Spolupráca medzi akademickou obcou a podnikateľskou sférou
Zefektívniť daňovú správu	Skvalitniť trh s energiou
Riešiť nezamestnanosť	Rozvíjať prepojenia s okolitými krajinami
Skvalitniť výučbu	Mať nezávislú verejnú službu

Zdroj: MF SR, vlastné spracovanie

Porovnanie krajín V4

Svetová banka monitoruje a hodnotí kvalitu podnikateľského prostredia v každej krajine prostredníctvom svojej vlastnej analýzy známej ako „**Index of Doing Business**“ (DBI). Rovnako objektívne meria obchodné predpisy a ich nadobudnutie účinnosti celosvetových ekonomikách v rôznych fázach životného cyklu spoločnosti, od jej založenia až po zatvorenie podniku. Čím vyššie je dosiahnuté skóre v DB index je, tým lepšie, jednoduchšie a transparentnejšie regulačné prostredie pre podniky a ochranu vlastníckych práv ekonomiky. Poskytuje dôležité informácie o vývoj v jednotlivých zložkách konkurencieschopnosti z hľadiska atraktivity krajiny pre zahraničné investície. DBI monitoruje a vyhodnocuje 11 oblastí: podmienky na otvorenie podnikania, vybavenie stavebných povolení, elektrina, evidencia majetku, získanie úverov, ochrana malých investorov, platba daní, cezhraničné obchodovanie, vymáhanie zmlúv, riešenie neschopnosti platiť, regulácia trhu práce.

Graf 5 **Porovnanie krajín V4 (DB index)**

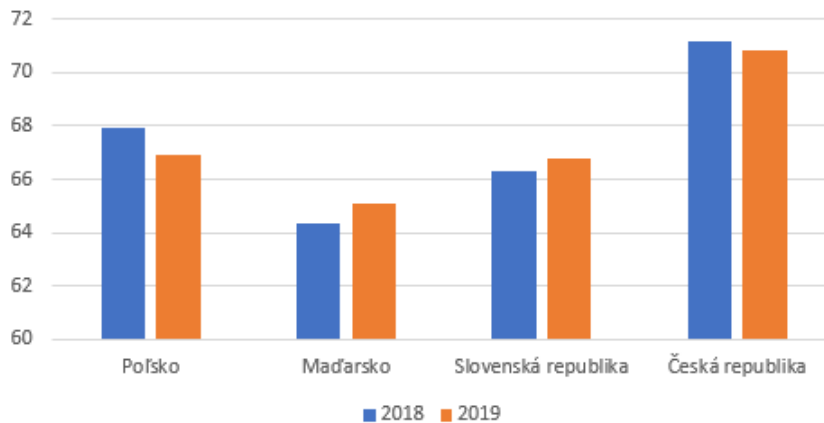
Zdroj: Svetová banka, vlastné spracovanie

Tabuľka 4 Porovnanie krajín V4

Česká republika	Slovenská republika
Efektívnosť trhu Efektívnosť vlády Vymáhanie zmlúv Stavebné povolenia	Efektívnosť inštitúcií Infraštruktúra Efektívnosť trhu práce Stavebné povolenia Výkonnosť vlády
Maďarsko	Poľsko
Získavanie elektriny Efektívnosť vlády Efektívnosť inštitúcií Efektívnosť podnikania	Začiatok podnikania Efektívnosť trhu práce Infraštruktúra Efektívnosť vlády Technologická pripravenosť

Zdroj: Svetová banka, vlastné spracovanie

Graf 6 Porovnanie krajín V4 v rokoch 2018 a 2019

Zdroj: Svetová banka, vlastné spracovanie

Správa o globálnej konkurencieschopnosti v rokoch 2019 – 2020 (GCI) hodnotí konkurencieschopnosť 138 ekonomík. GCI udáva, ako efektívne sú krajiny schopné využiť svoje dostupné zdroje. Piliere GCI sú kategorizované do troch oblastí, ktoré sa týkajú dosiahnutej ekonomickej úrovne hodnotených ekonomík. Prvá oblasť (Sub-index A) obsahuje základné požiadavky, ktoré sú nevyhnutné pre ekonomiky. Piliere v druhej oblasti (Sub-index B) sú dôležité pre ekonomiky založené na efektívnosti a hodnotení výkonnosti národných ekonomík. Tretia oblasť (Sub-index C) je charakteristická pre znalostné ekonomiky a analyzuje podnikateľskú sofistikovanosť a inovácie.

Spomedzi sledovaných krajín sa v rokoch 2018 – 2019 najlepšie umiestnila Česká republika. Slovenská republika sa umiestnila v sledovanom období v rebríčku konkurencieschopnosti Svetového ekonomického fóra na 42. mieste. V porovnaní s predchádzajúcim rokom klesla v rebríčku o jednu priečku. Z krajín V4 sa najvyššie umiestnila Česká republika, na 32. mieste. Poľsko si udržalo minuloročnú 37. pozíciu a Maďarsko sa medziročne posunulo o priečku vyššie na 47. miesto.

SWOT analýza

Ako každý podnikateľský subjekt alebo štát, aj Slovenskú republiku ovplyvňujú rôzne vnútorné a vonkajšie faktory. Každá krajina musí pochopiť svoje silné a slabé stránky, na základe toho vypracovať plánovacia stratégiu a definovať svoje vlastné priority a ciele. Na zoradenie a doplnenie silných a slabých stránok krajín, ako aj úskalí a príležitostí sa najčastejšie používa swot analýza, ktorá poskytuje prehľad o silných stránkach krajiny, ktoré môžu prilákať zahraničných investorov, ale aj prehľad o slabých stránkach, ktoré by krajina mala zlepšiť. Jasne uvádza aj pasce a hrozby krajiny. V tabuľke nižšie sme spracovali silné a slabé stránky Slovenska, ako aj úskalí a príležitostí. Silné stránky tvoria základ stratégie a vhodnej konkurenčnej výhody.

Hlavnými výhodami Slovenskej republiky sú jej geografická poloha, priestor na výstavbu priemyselných areálov a kvalifikovaná pracovná sila poskytovaná Slovenskou republikou. Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim prístup zahraničných investorov na domáci trh je legislatíva, ktorá prijala euro ako oficiálnu menu SR. Medzi slabé stránky Slovenska je potrebné zaradiť najmä slabú a stále nedostatočne rozvinutú dopravnú infraštruktúru v mnohých častiach SR, čo je jeden z hlavných aspektov ovplyvňujúcich prílev priamych zahraničných investícií. Nedostatky sú aj vo vedeckom výskume a technológia je zaostalá. Tieto faktory spôsobujú, že Slovenská republika je menej konkurencieschopná v porovnaní so susednými krajinami. Slovenská republika má možnosti najmä s ohľadom na legislatívne úpravy, ktoré umožnia plynulejší vstup zahraničných investorov s nižšími administratívnymi nárokmi, čo je aj expanzia a zrýchlený rast trhu a otváranie nových trhov. Tak ako môže byť legislatíva príležitosťou, môže byť aj hrozbou pre krajinu. Medzi ďalšie hrozby môže patriť aj hospodárska recesia a neschopnosť udržania finančných prostriedkov.

Tabuľka 5 Swot analýza – atraktivita Slovenska pre zahraničných investorov

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • Geografická poloha • Kvalifikovaná pracovná sila • Oficiálna mena Euro • Investičné stimuly harmonizované s legislatívou EÚ • Priemyselné zóny 	<ul style="list-style-type: none"> • Slabo rozvinutá infraštruktúra • Nedostatočný výskum a veda • Nízka konkurenčná schopnosť • Zastaralá technológia
Príležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • Vplyvy legislatívy • Zrýchlený rast trhu • Možné otvorenie nových trhov 	<ul style="list-style-type: none"> • Rast trhu sa spomalí • Recesia hospodárstva • Zmena legislatívy

Zdroj: NBS, vlastné spracovanie

4.2. Štátna podpora prílevu PZI

Úspech stimulačného plánu maďarskej vlády na začiatku 90. rokov sa stal hnacím motorom pre ďalších stredoeurópskych politikov. Všetci mali záujem a podobné stimuly. V 90. rokoch sa však podpora zahraničných investorov pre Slovensko vyznačovala neprehľadnosťou a častými zmenami legislatívy, ktoré vytvárali neistotu u investorov. Situácia sa zmenila v roku 1999 s novým zákonom č. 231/1999. V oblasti štátnej pomoci vznikla Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO), ktorá nahradila neefektívnu agentúru SNAZIR. Neskôr v roku 2001 bol prijatý zákon 565/2001 O investičných stimuloch. Obsahuje širokú škálu opatrení na podporu priamych zahraničných investícií. S potrebnou minimálnou investíciou 10,9 milióna USD, zároveň zaručuje 10-ročné daňové prázdniny až do výšky 50 % nákladov, príspevky na vytváranie pracovných miest až do výšky 43000 USD a oslobodenie od cla pri dovoze potrebnej technológie zo zahraničia.

Pred vstupom do EU, muselo Slovensko adaptovať „acquis communautaire“, ktoré má mimo iného za cieľ chrániť hospodársku súťaž v EU. Štátnu podporu v EU upravuje čl.87 SES41. Na jeho základe existujú výnimky, kedy je prípustná verejná podpora:

- pri podpore ekonomického rozvoja regiónov s nízkou životnou úrovňou a vysokou nezamestnanosťou
- pri podpore určitých odvetví hospodárstva, ktorá neohrozí hospodársku súťaž v EU

Od 1. januára 2008 nadobúda na Slovensku účinnosť nový zákon č. 561/2007 Z.z.²⁵, na jeho základe bude poskytovaná regionálna investičná pomoc a pomoc v zamestnanosti na investičné projekty alebo projekty expanzie priemyselnej výroby, technologických centier, centier strategických služieb a komplexných stredísk cestovného ruchu. Pri priemyselnej výrobe má investor právo na vládnu podporu až do výšky 50% uznateľných nákladov pri vybudovaní nového podniku, expanzii, kúpe hmotného alebo nehmotného majetku s hodnotou minimálne 800 miliónov SK, z toho najmenej 50% musí byť z vlastných zdrojov.

²⁵ Zákon č. 565/2001 Z.z. definuje investičný stimul ako „štátnu pomoc na počiatkové investície a na nové pracovné miesta vytvorené v súvislosti s týmito investíciami poskytovaná na obstaranie hmotného investičného majetku a nehmotného investičného majetku potrebného na začatie výroby alebo na začatie poskytovania služieb, alebo na rozšírenie výroby, alebo na rozšírenie poskytovania služieb, alebo na kúpu podniku...“

U technologického centra je táto hladina znížená na 40 miliónov SK, pričom musí zamestnávať minimálne 60% vysokoškolsky vzdelaných pracovníkov. Pri strategickom centre stačí minimálna investícia 35 miliónov SK a 35% pracovníkov s vysokoškolským vzdelaním. Nový zákon sa oproti predchodcovi dotýka aj oblasti cestovného ruchu, ktorý mal pomôcť predovšetkým rozvoju regiónov. Podpora sa vzťahuje na centrá cestovného ruchu, kde investor musí preinvestovať minimálne 500 miliónov SK. Pre všetky projekty platí, že pokiaľ budú uskutočnené v regióne s vysokou nezamestnanosťou, minimálna hranica investície sa výrazne znižuje. Problémom pri podpore však ostáva definícia jednotlivých odvetví, pretože definícia strategického centra v Investičnom zákone je nejasná. Nedá sa totiž porovnávať call centrum s IT vývojovým centrom. Zároveň sa výška podpory líši podľa krajov a ďalej ju upravuje Mapa regionálnej pomoci schválená NR SR a Európskou komisiou. Slovensko sa podľa nej rozdelené na 4 oblasti:

Tabuľka 6 **Mapa regionálnej pomoci od štátu**

Región	Maximálna výška pomoci v percentách
Bratislavský kraj	Neposkytuje sa
Západné Slovensko	30 %
Stredné Slovensko	40 %
Východné Slovensko	50 %

Zdroj: Sario, vlastné spracovanie

Z hľadiska odvetvového zamerania má vo vykázanych projektoch SARIO najväčšie zastúpenie automobilový priemysel. Okrem výdatnej pomoci prémiovej automobilke Jaguar Land Rover so strategickou investíciou v Nitre, agentúra asistovala aj pri implementácii PSA Peugeot Citroën (dnes Stellantis) v roku 2003, rovnako aj pri rozširovaní závodov Kia a Volkswagen v rokoch 2008 a 2020. Okrem automobilových závodov podporuje SARIO množstvo rôznych dodávateľov pre automobilový priemysel, akými sú Mobis, Faurecia, Brose či Honeywell (v súčasnosti Garrett Motion Prešov). Z iných odvetví sú najvýznamnejšími projektmi SARIO elektrotechnický priemysel (napr. Minebea Mitsumi, BSH, Klauke a strojársky priemysel (napr. Embraco, Vaillant, Muehlbauer či Schindler).

SARIO - Slovenská agentúra na podporu obchodu a investícií, pôsobí od roku 2020 ako akciová spoločnosť pretransformovaním z bývalého SNAZIR-u, jej hlavným cieľom je podpora hospodárstva a života na Slovensku, spadá do pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky. Je členom medzinárodnej asociácie WAIPA44, združujúcej v súčasnosti 126 promočných agentúr zo 112 krajín sveta.²⁶

Medzi jej hlavné úlohy patrí podporovať zahraničný export a prílev investícií. SARIO podporuje prílev investícií v nasledovných aktivitách:

- Rieši investičné projekty – akceleruje investičný, inovatívny a exportný potenciál Slovenskej republiky.
- Ponuka konzultácie zahraničným investorom – globálne konzultačné tímy dopomáhajú zahraničným investorom, komerčným subjektom, veľvyslanectvám.
- Prezentuje Slovensko ako dobrú lokalitu pre prilákanie investorov – zámerom je predstaviť krajinu ako spoľahlivú a konkurencieschopnú, ktorá zaujme zahraničných investorov.
- Posilňuje prepojenie subjektov Slovenskej republiky pomocou jednotnej zahraničnej politiky.

Od roku 2020 ukončili spolu 15 projektov, ktoré dopomohli k vytvoreniu 2900 pracovných miest a výrazne prispeli k rozvoju hospodárstva na Slovensku. Zároveň je viditeľná snaha lákať investície s vyššou pridanou hodnotou. Hlavným pozitívom je umiestenie nových investičných projektov do regiónov, kde je miera nezamestnanosti vyššia, týmto SARIO dopomáha k naplneniu stratégie posilnenia a rozvoja v regiónoch s väčším počtom nezamestnaných. V roku 2020 bolo ukončených v regiónoch východného Slovenska až 6 investičných projektov, z toho bolo 5 v najmenej rozvinutých okresoch a ďalšie 2 projekty v najmenej rozvinutých okresoch stredného Slovenska.²⁷

²⁶ Waipa, *World association of investment promotion agencies (online)*. Dostupné na: <https://waipa.org/members/>

²⁷ Sario *výročná správa 2020*. Dostupná na: <https://sario.sk/sites/default/files/sario-vyrocnna-sprava-2020.p>

4.3. Komparácia krajov podľa podmienok možnosti prijatia investičnej pomoci

Vstup priamych zahraničných investícií bol vždy poznačený regionálnou nerovnosťou. V Slovenskej republike sú členenia a distribúcia podľa krajov vypracované NBS už od roku 1998 na základe územnosprávneho rozdelenia. Investície a zároveň aj vládna podpora, smerujú viac na západnú časť krajiny. Podielovo aj objemovo jednoznačne dominuje Bratislavský kraj a západný región. Je viacero dôvodov prečo je Bratislavský kraj vysoko atraktívny pre zahraničných investorov: strategická poloha hlavného mesta Bratislavy, fixný kapitál preyšuje úroveň v ostatných častiach Slovenska, rozvinutá infraštruktúra a kvalifikovaná pracovná sila.

Ekonomické dôvody – empirický výskum ukazuje, že v praxi, samotný trh nezaručuje rovnomerné rozloženie zdrojov, preto je nevyhnutná určitá forma zásahu. Menej rozvinuté regióny majú nevyužitú kapacitu a prostredníctvom verejných investícií možno naštartovať rozvoj v regióne. Hlavným cieľom je naplno využiť všetky výrobné faktory s osobitným dôrazom na využitie pracovnej sily.

Bratislavský kraj

Najviac ekonomicky rozvinutý a najvýkonnejší región SR. Z Európskeho porovnania sa radí medzi atraktívne regióny. Firmy v regióne ťažia najmä z cestovného ruchu, infraštruktúry, vzdelania a dostupnosti kvalitnej pracovnej sily. Vyššia koncentrácia zahraničných firiem a ich investícií a zároveň rozvinutá sieť finančných inštitúcií spolu vytvárajú vhodné podmienky pre podnikateľov. Najvyšší podiel na pridanej hodnote majú priemysel, doprava a obchod, stravovacie zariadenia a ubytovanie.

Trnavský kraj

Druhý najviac rozvinutý a najkonkurencieschopnejší región SR. Profituje z blízkosti Bratislavského kraja, a rovnako aj cezhraničnej Českej republiky a rovnako rozvinutej infraštruktúry. Región dominuje v segmente poľnohospodárstva, v ktorom sa koncentrujú aj investície. V roku 2019 sa podieľal na tvorbe hrubej pridanej hodnoty 11,5 percentami, kedy prevýšil národný priemer. ²⁸

²⁸ Regionálne štatistiky, dostupné na www.slovak.statistics.sk

Trenčiansky kraj

Diverzifikovaná štruktúra výroby a bohatý priemysel je charakteristický pre Trenčiansky kraj. Štruktúra priemyslu, geografická poloha a rozvinutá infraštruktúra tvoria dobré podmienky pre automobilový sektor, ktorý ma v kraji zastúpenie. Najvyšší podiel na priemysle, až 29 percent.

Nitriansky kraj

Nitriansky kraj je región s vysokou koncentráciou priemyslu a PZI. Ťažiskové odvetvie je automobilový, strojársky a elektrotechnický priemysel, medzi najdôležitejšie podniky patria automobilka Jaguar Land Rover a chemický závod Duslo, a.s. Najrozvinutejší región v poľnohospodárskej výrobe, kde sa sústreďujú aj investície. Podiel na hrubej pridanej hodnote bol v roku 2019 37 percent.

Žilinský kraj

Výrazne priemyselne orientovaný kraj. Výhodná poloha pre investorov, blízkosť hraníc s Českou republikou a Poľskom. Cestná a železničná infraštruktúra prispieva ku atraktivite regiónu. Silná základňa na výrobu, konkurencieschopné mzdy a minulé investície do automobilového priemyslu priťahuje aj naďalej investície zo zahraničia.

Prešovský kraj

Najmenej rozvinutý kraj, disponuje dlhodobou vysokou nezamestnanosťou s veľkými ekonomickými a sociálnymi rozdielmi. Paradoxne s vysokou atraktivitou pre zahraničných investorov. Problémy kraja sú umocnené slabou infraštruktúrou. Po Banskobystrickom regióne dosiahol druhé najnižšie skóre v hrubej pridanej hodnote.

Banskobystrický kraj

Pomerne menej rozvinutý a pomaly rastúcim regiónom s nízkou konkurencieschopnosťou a vysokou nezamestnanosťou. Z hľadiska hrubej pridanej hodnoty dosiahol najhorší výsledok z pomedzi regiónov. Prekážkou je hlavne geograficky členitý terén. Severozápad je relatívne rozvinutý. Z celkového množstva PZI, bolo do BB regiónu smerovaných len 1,8 percenta.²⁹

²⁹ Regionálne štatistiky, dostupné na www.slovak.statistics.sk

Košický kraj

Košický kraj je relatívne rozvinutý a atraktívny pre zahraničných investorov. Ťažiskové odvetvia sú hlavne hutnícky priemysel, ktorý ma proporčné najväčší podiel na tvorbe pridanej hodnoty.³⁰

Vieme, že regionálne rozdiely sú dlhodobé a ich zdrojom sú ekonomické, sociálne, politické, environmentálne a iné príčiny. Práca na zmiernení a odstránení rozdielov bude náročná a bude si to vyžadovať dlhodobý koncepčný prístup. Na grafe 7 a 8 sú vyjadrené rozdiely v jednotlivých regiónoch Slovenska v miere nezamestnanosti a HDP na obyvateľa.³¹

Graf 7 Miera nezamestnanosti (v %)

Zdroj: ÚPSVAR a výpočty NBS.

Graf 8 HDP na obyvateľa

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.

³⁰ Regionálne štatistiky, dostupné na www.slovak.statistics.sk

³¹ NOVÁK, M.: Rastové a cyklické aspekty vývoja makroekonomických ukazovateľov Slovenskej republiky v kontexte s vývojom ekonomického cyklu vo svetovom hospodárstve. Dizertačná práca. Bratislava. KET NHF EU. 2007

5 Diskusia a záver

Hodnotenie investičného prostredia krajiny je komplexný jav, ktorý zahŕňa makroekonomickú aj mikroekonomickú oblasť. Jeho vývoj a výrazne ovplyvňujú iné faktory – stojace medzi týmito dvoma ekonomickými kategóriami. Z historického hľadiska sa experti pri hodnotení investičného prostredia zamerali na celkovú výkonnosť ekonomiky. Dôvod je zrejmý. Dobré podmienky sú kľúčovým determinantom, s vyššou pridanou hodnotou a súčasne prináša trvalú komparatívnu výhodu. Taktiež je potrebné poukázať, ako v posledných rokoch s čoraz väčším dôrazom, že vytváranie týchto komparatívnych výhod úzko súvisí s činnosťami správy, ktoré majú priamy vplyv na prílev PZI.

Výskum predstavuje analýzu dosiahnutej úrovne konkurencieschopnosti krajín Slovenska, voči krajinám V4. Prostredníctvom analýzy úspechov v GCI, WCI a DBI, ktoré boli spracované medzinárodnými organizáciami, sme sa dostali k nasledujúce závery:

Po prvé je zrejmé, že krajinách V4 je nedostatok funkčnosti a efektívnosti vlády, ako aj súkromných inštitúcií, Za najnegatívnejšie aspekty možno považovať ukazovateľ trhu práce a sofistikovanosti podnikania. Z hľadiska merania inovačného pod-indexu takmer každá z nich zaostáva za najrozvinutejšími ekonomikami okrem Českej republiky, čo znamená obrovské riziko pre udržanie konkurencieschopnosti v rámci krajín EÚ v budúcnosti.

Po druhé, porovnanie hodnotených krajín podľa jednotlivých kritérií indexu komparatívnej výhody ukazuje, že krajiny V4 a teda aj Slovenská republika, dosahujú lepšie výsledky ak sa zameriavame len na výkon v medzinárodnom obchode.

Pre prvú časť parciálnych cieľov sme si stanovili hypotézu: Slovenská republika je atraktívna pre zahraničných investorov. Hypotézu sme výskumom a analýzou potvrdili. Avšak je nutné ďalej pracovať na vylepšovaní podmienok a opatrení podnikateľského prostredia. Dospeli sme k záveru, že dôsledky vyplývajúce z merania a hodnotenia investičného prostredia Slovenskej republiky pomocou analýzy a porovnaní konkurencieschopnosti jednotlivých ekonomík V4, by mali byť vždy diferencované v rozsahu širokého spektra faktorov. Je však potrebné priebežne ich analyzovať a na ich základe vytvárať predpoklady, ktoré sú dôležité pre ich ďalší rozvoj a rast. V tomto prípade môžeme konštatovať, že faktory, ktoré budú mať významný vplyv na úroveň

konkurencieschopnosti Slovenskej republiky, budú súvisieť so systematickým a efektívnym riadením, čo má priamy vplyv na efektívnu organizáciu ekonomických procesov, vedomostiach, prepojená so zlepšením v oblasti vedy a techniky, skúsenosťami v priemysle a zvyšovaním produktivity práce.

Pre druhú časť parciálnych cieľov sme stanovili hypotézu: investičné stimuly zo strany štátu sú nerovnomerné rozdelené. Túto hypotézu sme taktiež potvrdili analýzou. Analýza ukazuje, že v praxi daná ekonomika nezaručuje rovnomerné rozdelenie zdrojov. Slabšie rozvinuté regióny majú nevyužitú kapacitu a rozvoj v regióne možno iniciovať prostredníctvom verejných investícií. Hlavnou úlohou je naplno využiť všetky výrobné faktory a s osobitným dôrazom na využitie pracovnej sily. Vieme, že regionálne rozdiely sú dlhodobé a majú viaceré ekonomické, sociálne, politické, a iné príčiny. Zmierňovanie či dokonca odstraňovanie rozdielov bude náročné a bude si vyžadovať dlhodobý koncepčný prístup. Na druhej strane je otázkou, či je možné úplne odstrániť rozdiely vo všetkých regiónoch SR a dostať sa do stavu rovnosti.

6 Zoznam použitej literatúry

1. BALÁŽ, Peter, a kol. Medzinárodné podnikanie. Bratislava : Jamex, 2001. 486 s.
ISBN 808884868. str. 152.
2. BALASUBRAMANYAM, V. N.(2002): Foreign Direct Investment in Developing Countries. Determinants and Impact in OECD Global Forum on International Investment. New Horizons for Foreign Direct Investmen. OECD, s. 188.
3. BARÁNIK, M. – HABÁNIK, J.: Základy makroekonómie. Nová ekonomika, Nové Zámky: Cranium, 2003, ISSN 1336-1732, str. 101 – 103.
4. BENÁČEK, V., ZEMPLINEROVÁ, A.: „Foreign Direct Investment in Central and Eastern Europe“, Prague Economic Papers, 2, 1997, str.98.
5. DUDÁŠ, T. 2010. Priame zahraničné investície v slovenskej ekonomike. Bratislava : Ekonóm, 2010, ISBN 978-80-225-3084-2, str. 92.
6. DUNNING, J.: „Re-evaluating the benefits of Foreign Direct Investment“, Transnational Corporations, Vol.3., No.1, 1994, In: Baláž, P. a kol.: „Medzinárodné podnikanie“, Jamex, Bratislava, 2001, str. 23-52.
7. FERENČÍKOVÁ, Priame zahraničné investície - vnútorné a medzinárodné súvislosti, Sprint 1997, str. 89.
8. HOŠKOVÁ, A. 2001. Vplyv priamych zahraničných investícií na ekonomika Slovenska. (Online) Bratislava.
9. Investment in Developing Countries. [TD/TC/WP(2002)42/FINAL.], Paris: OECD, 2003.
10. KADERÁBKOVÁ a SPĚVÁČEK – Růst, stabilita a konkurenceschopnost, Žák, Linde 2003, ISBN: 80-86131-35-1 2003, str. 66.
11. LISÝ, J. a kol. 2007. Ekonómia v novej ekonomike. Bratislava : Iura Edition, 2007, ISBN 978-80-8078- 164-4, str. 636.

12. NBS, 2001; (Online)

Dostupné na: http://www.nbs.sk/img_/Documents/BIATEC/hosko.pdf, str. 4.

13. NBS, Priame zahraničné investície. (online). Dostupné na: http://www.nbs.sk/_img/Documents/STATIST/SPB/PZI/PZI_2008.pdf.

14. NOVÁK, M.: Rastové a cyklické aspekty vývoja makroekonomických ukazovateľov Slovenskej republiky v kontexte s vývojom ekonomického cyklu vo svetovom hospodárstve. Dizertačná práca. Bratislava. KET NHF EU. 2007

15. Menová politika; NBS. (Online). Dostupné na: <https://nbs.sk/menova-politika/>

16. OECD, Priame zahraničné investície (online).

Dostupné na: <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm>.

17. OECD-The Impact of Trade-related Intellectual Property Rights on

Trade and Foreign Direct (Online); Dostupné na: https://www.oecd.org/site/stipatents/IPSDM17_1.1_Maskus_paper.pdf

18. Pohyb kapitálu (Online). Dostupné na:

<https://www.federalreserve.gov/econres/notes/feds-notes/globalization-and-the-geography-of-capital-flows-20190906.htm>.

19. Regionálne štatistiky (Online); Dostupné na www.slovak.statistics.sk.

20. Sario výročná správa 2020. (Online). Dostupná na: <https://sario.sk/sites/default/files/sario-vyroczna-sprava-2020.p>.

21. SRHOLEC, Martin. Přímé zahraniční investice v České republice : Teorie a praxe v mezinárodním srovnání. [s.l.] : Linde, 2004. ISBN 80-86131-52-1, 172 s.

22. TÁNCOŠOVÁ, J. – ARADYOVÁ, A.: Kvalita podnikateľského prostredia ako determinant investičnej atraktívnosti ekonomík na príklade štátov V4. In: Verejná správa a regionálny rozvoj: ekonómia a manažment. Vedecký časopis Vysokej školy ekonómie a manažmentu verejnej správy v Bratislave. Roč. 3, č. 3, s. 59–70.

23. UNCTAD, „Global investment trends“;(Online). Dostupné na: www.unctad.com.

24. Waipa, World association of investment promotion agencies (Online).

Dostupné na: <https://waipa.org/members/>.

25. WIIW,, Viena institut for international economic studies (Online).

Dostupné na: <https://wiiw.ac.at/slovakia>.

26. WOKOUN, René. Ekonomika v prostoru - svět, střední Evropa,, Praha:

Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-698-3, str. 99-102.

27. Zahraničná politika. (Online). Dostupné na: [https://www.vlada.gov.sk/4-4-](https://www.vlada.gov.sk/4-4-zahranicna-politika/)

zahranicna-politika/.